

הלכות הדרף היומי

מסכת מגילה

תוכן

- א. קרייתא זו הלילא.....1.
- ב. לא יאה יהירותא לנשי.....2.

דף יד.

א. קרייתא זו הלילא

אין קורין את ההלל בפורים¹, ונאמרו בכך שני טעמים האחד² שהרי קריאת המגילה היא ההלל³, השני שבהלל מודים אנו על יציאת לחירות ושייך לומר הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אבל בפורים איננו יכולים לומר הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש, שהרי עדיין יד האומות עלינו⁴.

¹ שו"ע ונו"כ תרצג ג

² וכמעט זה ס"ל לכה"ג, הרמב"ם והמאירי, ועיין שו"ת הת"ם סי' קצ"ב וכת"ס סי' ק"מ שנתחבמו בזה מדוע לא פסקו כרבא, דהוא בתראה, דהטעם דא"א הלל הוא דאכתי עבדי דאחשורוש אנן. אולם עיין ספר הרוקח הלכות פורים סימן רמ שכתב הטעם "אין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ". וכן בשבלי הלקט ענין תפילה סימן ל "אמר רב עמרם בר ששנא גאון וצ"ל כך מנהג בשיבה שיורדין תנאין לפני גאון ואב בית דין ואלופיהן וכל הישיבה כולה ומבקשין רחמין הרבה ונופלין על פניהם שאין דומה פורים לכל המועדות ולחנוכה שבכולם אנו גומרין את ההלל ואומרין זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. אבל בפורים אין אנו אומרין הלל ואף על פי מפני שאין אומרין הלל על נס שבחוצה לארץ הוא. סוף סוף הרי אנו אין אומרין אותו ויום נס הוא ונגאלו ישראל מלהשמיד ומלאבד וצריכינן אנו לבקש רחמים שיפדנו ויגאלנו באחרונה כבראשונה".

³ וכבר נתחבט בשו"ת תשובה מאהבה סי' מ"ה בשבת שחל ט"ו שאין קורין בו המגילה מדוע לא נאמר "הלל" דבאמירת הלל ליכא למיחש שמא יעבירו וכן העיר בזה בקיצור בפמ"ג סי' תרצ"ג א"א סק"ב, ומתריץ דאפשר דכיון שכבר קראו המגילה בזמן שתקנו חכמים ב"ד, שוב א"צ לקרוא הלל

⁴ ועיין מחזור ויטרי סימן רנב "ולפיכך אין אומ' הלל בפורים לפי שקריאת המגילה עולה לו להלל. כדאמ' רבא פ"ק דמגילה. קרייתא זו היא הלילא. ויש אומרי' לפי שאין אומ' הלל על נס שבחוצה לארץ: ת'. ובספר ילמדנו כת' למה אין אנו אומרי' הלל בפורים כחנוכה. והא כת' להשמיד להרוג ולאבד. אלא מלמד שאין קורין את הלל אלא על מפלאתה של מלכות. ומלכות אחשורוש היתה קיימת. אבל במלכות ייון כיון שכילה אותו הקדוש ברוך הוא התחילו נותנים המנון ואומרי' לשעבר היינו עבדים ליוון ועכשיו להק'. הרי הללויה הללו עבדי י"י ולא עבדי ייון. אבל הכא הללויה הללו עבדי י"י ולא עבדי אחשורוש. אכתי עבדי אחשורוש אנן. כך מפורש בילמדינו".

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

י"א⁵ שמכיון שקריאתה זו ההלל אם אין לו מגילה בפורים לקרות בה יאמר הלל, וי"א⁶ שמכיון שעדיין עבדי אחשורוש אנו אין לומר הלל, והעיקר להלכה⁷ שיקרא הלל בלא ברכה לפניו ולאחריו⁸. ואף אם יש לו חומש שקורא בו מגילה לעצמו מכל עדיף אמירת הלל שלא נתקן שיהיה בכשרות כס"ת משא"כ קריאת המגילה שעיקר תקנתה להיות כתובה כתיקנה, ולכן יוצא ידי שניהם.

י"א שבפורים שחל בשבת אם לא קרא המגילה בער"ש יקרא הלל בשבת כקורא פרקי תהילים⁹. אבל בקרא המגילה, לא יאמר הלל בשבת אף כקורא פרקי תהילים, דעל כרחק עולה על דעתו שאומר לצאת י"ח אמירת הלל.

דף יד:

ב. לא יאה יהירותא לנשי

⁵ ברבי בשם המאירי ובמח"ב הביא דבה"ג ורמב"ם כתבו ג"כ הטעם דקריאתה זו הלילא וכדמשמע מהמאירי ויהיב טעמא משום דמיסתבר להו טעמא דר"נ כו' עיין שם ולפ"ז חזר הדין דמי שאין לו מגילה יאמר הלל.

⁶ הבר"י כת' כיון דרבא אמר טעמא משום דאכתי עבדי אחשורוש אנן כו' לא יאמר הלל כלל והלכה כרבא דהוא בתרא וגם לגירסת הרי"ף הרא"ש והר"ן מתקיף לה רבא כו' משמע דהלכתא כוותיה דהא לא אותיבו עליה ובשע"ת שם ס"ק ג כתב "אך לענ"ד דעיקר כוונת הש"ס על עיקר התקנה אבל אחרי שלא נתקן הלל בפורים משום דקריאתה כו' ממילא שאין מקום לקרות הלל מה שלא תיקנהו חז"ל לאומרה היום".

⁷ שע"ת שם

⁸ ועיין בחשוקי חמד שכתב שגם אשה שאין לה מגילה אפשר שתקרא ההלל שאף הן היו באותו הנס ואפשר שהייבות משום זכר לנס בהלל אם אין מגילה. ועיי"ש מה שדן בדברי כתב המרחשת (ח"א סימן כב) שהטעם שנשים אינן מוציאות אנשים במקרא מגילה, משום דאמר רב נחמן בר יצחק שלכן אין אומרים הלל בפורים, משום שקרייתא זו הלילא, הרי שבמצות קריאת המגילה נכללת גם כן מצות קריאת ההלל, ובהלל נשים פטורות.

⁹ בשו"ת מנח"י ח"ו סי' ס"ז דאם יתכוון לשם מצוה יש לחשוש לדאמרי' דהקורא הלל שלא בזמנו הרי זה מחרף ומגדף (אולם אין זה אלא בקורא הלל שלם, אבל במדלג באמצע הלל אינו בכלל מחרף ומגדף, וכמ"ש בהג' חכמת שלמה סי' תר"ב, לכן אפשר שיאמר חצי הלל ויוכל לכוון לצאת).

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מגילה

אין מעמידין אשה¹⁰ לכל משימות שבישראל ואין ממנים בהם אלא איש. לפיכך אין לגופי הכשרות למנות אשה¹¹, בתור משגיחת כשרות. אולם רב מקומי יכול להעסיק אשה מטעמו כמשגיחת כשרות¹².

ובמינו שאר מינויים ציבוריים¹³ שאינם מינוי על כלל העם, אלא על קהילה או יישוב וכדומה, ונעשים על ידי בחירת הקהל וקבלתו את הממונה¹⁴, מותר למנות אשה. אולם אין למנות אשה לשופטת לדון דינים¹⁵.

¹⁰ רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה ה ועיין בקרית מלך שם שהביא גמ' דידן כמקור לרמב"ם ובשו"ט פכ"ב השיך דרא דאיתתא דברייתא ובמדרש תנאים העתיק מכאן. אולם עיין שו"ת אנרות משה יורה דעה חלק ב סימן מד שכתב על דברי הרמב"ם "וצריך לומר דהוא סברת עצמו כמו שדרשינן לכל משימות שלא יהיו אלא מקרב אחיך ביבמות דף מ"ה, דרשינן גמי כל הדינים שבפרשה שנאמר על מלך גם לכל משימות שהוא גם לזה שנאמר בספרי מלך ולא מלכה שה"ה לכל משימות שלא ממנים אשה".

¹¹ באכרות משה שם "השגחה על כשרות מסתבר שהוא מינוי וראיה לזה מקידושין דף ע"ו שאיתא במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמי מיניהו ופרש"י ממונה על המדות, והוא ממש כמו השגחה על הכשרות דמה לנו כשרות המשקלות והמדות לכשרות איסורי מאכלות, והטעם הוא שהחלוק בין להחשיבו לפועל ובין להחשיבו לממונה שהוא שררה אינו מצד השיבות המלאכה, אלא דאם נשכר לעשות רצון המשכירו הוא פועל אף שהיא מלאכה חשובה ואם נשכר לעשות נגד רצון בעה"ב בהשגחה על המשקלות ומדות שבעה"ב היה אפשר רוצה שיכשיר לו גם משקל ומדה החסרים והוא ממונה לפוסלם וליקחם מבעה"ב הוא שררה על בעה"ב שבעה"ב מחוייב לעשות כמו שהמשגיח אומר. וכן הוא ממש ממונה להשגיח על הכשרות שמלאכתו הוא לעשות אף נגד רצון בעה"ב שלא להניח לבעה"ב שיקנה דברים אסורים", אולם עיי"ש שהביא שיש חולקים על הרמב"ם וכתב "ולכן לצורך גדול בשביל היות האלמנה ובניה היתומים יש לסמוך על החולקים על הרמב"ם ולמנותה תחת בעלה להשגחה".

¹² באג"מ שם יש עצה לקיים גם שיטת הרמב"ם. שהיא תהיה שכורה מהרב שרק הרב יהיה בעלים שלה ובעה"ב ישלם השכר עבור ההשגחה להרב, שאז אין לה דין שררה ומינוי שלהרב צריכה לשמוע לעשות כפי שיאמר לה איך להשגיח ומה הוא דבר האסור כי הלא עיקר האחריות שהקונים סומכים הוא על הרב.

¹³ עיין תחומין כרך ז מאמרו של הר"י מרדכי אליהו זצ"ל מינו אשה לתפקיד ציבורי

¹⁴ אולם עיין בברכ"י חו"מ ז ו דבדרים שיש בהם כפייה על הציבור אילו קיבלו עליהם אין למנות אשה
¹⁵ דאין אסור מן התורה להתדיין לפני אשה, דהא אפילו להפוסלים, היינו משם דמדמים דין לעדות, ולהא טעמא יש להכשיר בקבלוה עליהם, מצד התקנה, כמו שמועיל גם זה בעדות. אלא שלדעתנו מפני השיבות של ענין דין בישראל לא נכון לעשות תקנה כזאת, שהיא פוגעת בהנהלת משק הבית הישראלי וחנוך הבנים וטפולם התמידי שאינו יכול להעשות אלא על ידי אם רחמניה שהיא צופיה הליכות ביתה, ושאיין הדין יכול להיות אמת מסבות פסיכולוגיות /פסיכולוגיות/ של רגשי רחמים מרובים, שהאשה חוננה בהם, וגם מסיבת עדינות רגשותיה שהונאתה מרובה ודמענה מצויה, ולכן אין ממנים אותה לדון דאחד מתנאי הדין הוא: אנשי חיל, גדולים בחכמה, ואמיצים ברוחם, שמקימים לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלקים הוא. שו"ת פסקי עוזיאל בשאלות הזמן סימן מג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>